

Handläggare
Therese Holmkvist
Telefon: 08- 508 43 028**Till:** Socialnämnden

Avrapportering av förvaltningens insatser mot cannabis, år 2013

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner redovisningen av insatser mot cannabis, år 2013.
2. Socialnämnden överlämnar redovisningen till stadsdelsnämnderna.

Gillis Hammar
FörvaltningschefFredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

År 2013 avsattes tio miljoner i budget för att minska cannabisanvändandet bland unga. Förvaltningens insatser mot cannabis har skett i nära samverkan med projektet ”Trestad2” och även i samarbete med stadsdelsförvaltningarnas preventions-samordnare. I projektet har en fokusgruppsundersökning med föräldrar om cannabis genomförts, vilken delvis låg till grund för utformningen av en föräldrakampanj. Föräldrakampanjen sändes till 40 000 högstadiesföräldrar i Stockholms stad per post. Till kampanjen har också en kampanjsida på webben tagits fram. Flera utbildningsinsatser har genomförts: cannabisutbildning för socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd och media- och

kommunikationsutbildning för stadens kommunikatörer och preventionssamordnare. Medel har också beviljats till tiotalet lokala utbildningar och konferenser i stadsdels-förvaltningarna. Verksamheterna Maria Ungdomsenhet, PUMAN och Tobaksprojektet Södermalm har beviljats medel för verksamhetsutveckling och extra satsningar. Ett antal informationsmaterial och rapporter har också tagits fram.

Bakgrund

Åren 2006-2010 uppmärksammades en ökad narkotikaanvändning bland ungdomar i staden. I Stockholmsenkäten år 2012 svarade drygt 10 procent av niondeklassarna att de testat narkotika någon gång. Bland ungdomar i årskurs två på gymnasiet hade knappt en tredjedel någon gång använt narkotika. Bland narkotikan var cannabis klart vanligast. Vid Maria Ungdomsenhet är cannabis numera den vanligaste drogen som unga och familjer söker hjälp för.

I budgeten år 2013 avsattes tio miljoner för att minska cannabisanvändandet bland unga. Utvecklingsenheten på socialförvaltningen samlade stadsdelsförvaltningarnas preventionssamordnare till en workshop med syfte att arbeta fram en plan för ett antal strukturerade åtgärder som kunde genomföras gemensamt över staden. I juni 2013 anställdes en projektledare för att arbeta med insatserna. Fokus för Stockholm inom Trestad¹ har varit *tidig upptäckt*, genom att stärka professionella i ungas närhet, via utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper. Som komplement blev insatser riktade till föräldrar fokus inom cannabisprojektet.

Ärendet

Fokusgruppsundersökning med föräldrar

I september 2013 genomfördes en fokusgruppsundersökning bland föräldrar (se bilaga 1). Nio fokusgrupper genomfördes med totalt 41 föräldrar, där syftet var att undersöka föräldrarnas kunskap om samt attityd och hållning till cannabis. Avsikten var också att undersöka hur föräldrarna såg på kommunikation och information, för att målgruppsanpassa en därpå följande föräldrakampanj.

Frågeställningarna som diskuterades i fokusgrupperna var:

- kunskap om cannabis
- attityd och hållning
- information, kommunikation och föräldrarollen.

Föräldrarna berättade att de känner oro för cannabis bland unga. De menade att de har mycket begränsad kunskap om cannabis och att kunskapen kring cannabis skadeverkningar är låg, bland unga. De önskade därför informationsinsatser riktat både till föräldrar och barn helst via post, skolans kanaler och i någon mån via media. Föräldrarna beskrev hur tidigare kampanjer om alkohol och tobak nått fram och hjälpt dem att ha en tydligare hållning mot alkohol och tobak. Det fanns ett intresse för att delta vid arrangemang/möten, men dessa upplevs återkommande som att de når en för liten grupp, då föräldrar generellt har ont om tid. Föräldrarna visade en vilja till engagemang, men har svårt att veta hur de ska agera. De ansåg också att många parter (föräldrar, skola och andra yrkesgrupper som finns nära unga) behövs i arbetet mot cannabis.

Erfarenheterna från fokusgruppsarbetet och rapportens innehåll har fungerat som underlag för det föräldrakampanjarbete som sedan påbörjades.

Föräldrakampanj om cannabis

Den 12-14 november sändes en postal kampanj om cannabis till 40 000 högstadiesföräldrar i staden. Avsikten var att öka föräldrars medvetenhet om cannabis och inspirera föräldrar till att tala med sina barn om cannabis.

Kampanjmaterialet bestod av en stadsövergripande folder samt en stadsdelsförvaltningslokal information med kontaktuppgifter och i vissa fall inbjudan till lokala aktiviteter. I anslutning till kampanjen skapades en kampanjsida på webben: www.stockholm.se/nejtillcannabis. Kampanjsidan, som fortfarande används, innehåller länkar till mer information om cannabis och kontaktuppgifter. Översättningar av kampanjmaterialet har också gjorts för att nå så många föräldrar som möjligt. Preventionssamordnarna vid stadsdelsförvaltningarna har ansvarat för lokal information och i vissa fall arrangemang. Kampanjsidan på webben hade under

november månad 1 259 unika sidvisningar. En effektmätning på kampanjens utfall visade att 41 procent av de svarande sett och läst något, vilket skulle motsvara att ca 16 400 föräldrar tagit del av materialet. 60 procent var ganska eller mycket positiva till kampanjen. Det var 5 procent av de svarande som hade besökt kampanjsidan på webben.

Utbildningsinsatser

Inför föräldrakampanjen arrangerades en heldagsutbildning i media och kommunikation. Vid utbildningen deltog kommunikatörer och preventionssamordnare vid stadsdelsförvaltningarna och medarbetare vid socialförvaltningen. Utbildningen innehöll en fördjupning i målgruppsanalys och verktyg för att kommunicera bl. a. undersökningsresultat. I kursutvärderingarna framkom att utbildningen hade utvecklat samarbeten mellan yrkesgrupperna lokalt. 96 procent av deltagarna skattade utbildningen som bra eller mycket bra.

Medborgarvårdar i Rinkeby-Kista identifierades i projektet som en viktig yrkesgrupp. Då flera av dessa hade grundutbildning och intresse för att utveckla arbetet med Motiverande samtal (MI), kunde projektet Trestad upplåta platser vid utbildningen "MI i skarpt läge", som riktades till fältarbetare. Tre medborgarvårdar deltog under hösten i utbildningen. Medborgarvårdarna har också deltagit vid lokala cannabisutbildningar.

I december hölls en heldagsutbildning om cannabis för socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd, som möter unga vuxna. Det var 32 personer som deltog och 100 procent av de som besvarade kursutvärderingen skattade kursen som bra eller mycket bra.

Beviljade medel till verksamheter

Medel har beviljats till verksamhetsutveckling och extra satsningar vid PUMAN (alkohol-, narkotikarådgivning och samtalsbehandling 18-28 år), Maria ungdom och tobaksprojektet Södermalm. Kontinuerlig kontakt har hållits med dessa, för att följa effekten av satsningarna.

Med hjälp av beviljade medel har PUMAN marknadsfört verksamheten, för att kunna erbjuda fler rådgivning och behandling. Verksamheten har marknadsförts vid föreläsningar,

annonser i studentmedier och via spridning av trycksaker. Under höstens senare del har ett ökat inflöde av nya klienter märkts. En personalförstärkning har också inneburit att alla som sökt till det tidskrävande (för klient och behandlare) HaschAvvänjning Programmet (HAP) kunnat erbjudas plats, vilket inte varit möjligt föregående år. Under hösten har fem klienter påbörjat programmet, varav två hunnit genomföra och avsluta behandlingen.

Maria Ungdom (MU) har beviljats medel för att utveckla sitt arbete riktat till föräldrar, med särskilt fokus på Västerorts stadsdelar. Ca 25 föräldrar har deltagit i föräldrautbildningar, förlagda på lördagar i Husby och Rinkeby. Ca 35 "ambassadörer" (ideellt engagerade och vissa yrkesgrupper) har dessförinnan deltagit vid informationskvällar, för att bjuda in till och informera om föräldrautbildningarna. I Spånga-Tensta har MU samverkat med styrgruppen "Samtidigt först" samt hållit informationer och föreläsningar för ideella och professionella aktörer vid flera tillfällen.

Tobaksprojektet Södermalm har beviljats medel för att inspirera samt uppmuntra en tobaksförebyggande ansats inom olika arenor och för att sprida goda exempel. Beviljade medel har riktats särskilt till de projektdelar som avser att förebygga tobak bland unga. Skolor och fritidsgårdar har erbjudits metodutveckling i tobaksförebyggande arbete och samverkan med frivilligorganisationen *Smart ungdom*. En rad kontakter med frivilliga, professionella, tobakshandlare och andra aktörer har tagits för att inspirera till tobaksförebyggande arbete bland unga. Projektet har också fått stöd och hjälp med att utforma utvärderingsunderlag i projektet.

Södermalms cannabisprojekt har under årets senare del beviljats medel för att genomföra ett pilotprojekt, riktat till barn och ungdomar under 18 år, som besöker förvaltningen med anledning av att en anmälan inkommit om cannabisrökning.

Arbetsmodellen som ska provas innebär ett till tre samtal utförda av fältassistenter, som följs upp tre månader efter sista samtalet. Förhoppningen är också att hitta en arbetsform för att stödja föräldrar. Pilotstudien pågår till om med 2014-03-15. Därefter görs en utvärdering som ev. följs av att en större studie startar.

Medel till stadsdelsförvaltningslokala arrangemang

Under hösten har medel beviljats för ett tiotal stadsdelsförvaltningslokala arrangemang och utbildningar. Arrangemangen har syftat till att mobilisera och utbilda vuxna som finns nära ungdomar, för att minska cannabis bland unga. Målgrupperna för insatserna har varit föräldrar, yrkesverksamma och ideellt engagerade i stadsdelarna. Totalt har ca 550 personer deltagit vid arrangemangen.

Medel till revidering, tryck och distribution av föräldraguider har beviljats till två stadsdelsförvaltningar.

Produktion av rapporter och informationsmaterial

Två rapporter, med Stockholmsenkäten som källa, har producerats för att nå djupare kunskap kring cannabis bland unga (se bilaga 2 och 3).

Studien ”5 frågor om cannabis” handlar om cannabis utifrån tillgång, debutålder, polarisering samt relation mellan cannabis och alkohol (rapporten är skriven av en forskare vid STAD²). Rapportens tydligaste slutsatser handlar om vikten att begränsa tillgången på cannabis och att Stockholmsenkätens material inte stödjer tesen att användningen av cannabis generellt kryper längre ner i åldrarna. Däremot sker en viss polarisering av cannabis användandet (det vill säga att de som använder cannabis använder allt mer).

Studien ”Olovlig frånvaro bland elever i årskurs 9 och gymnasiet år 2” syftar till att öka kunskapen om de elever som skolkar. Vad är utmärkande för grupper med hög respektive låg skolfrånvaro? Att öka kunskapen kring elever som är olovligt frånvarande är viktigt, då skolk generellt är kopplat till en rad normbrytande beteenden. Rapporten har extra fokus på cannabis. Resultaten från undersökningen stärker bilden av skolk som ett riskfyllt beteende.

Inom projektet har också översättningar av Maria ungdomsenhets informationsfolder till föräldrar gjorts, till fem olika språk.

Avslutningsvis har en sammanställning av ett urval ANDT-metoder gjorts. Planen är att sprida dessa, tillsammans med kontaktuppgifter till stadsdelsförvaltningarnas preventions-samordnare, till skolorna via utbildningsförvaltningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att det är mycket viktigt att fortsätta arbetet för att minska cannabis och andra droger bland unga. Arbetet kommer även fortsättningsvis att ske integrerat med insatserna i Trestad2 och i tätt samarbete med stadsdelsförvaltningarna. En utlysning av medel inför 2014 har gjorts, för att inspirera stadsdelsförvaltningarna till insatser med särskilt fokus på föräldrar och personer i lokalt föreningsliv. Den 28-29 januari 2014 planeras en ny uppstart för stadens preventionssamordnare, som en fortsättning på samarbetet och lokalt fokus.

Förvaltningen kommer att samverka med utbildningsförvaltningen kring flera ANDT-frågor. En av frågorna gäller medverkan i pilotprojektet *Skolor mot droger*. Förvaltningen har ställt sig positivt till medverkan i projektet, som initierats av polisen vid city polismästardistrikt. Projektidén bygger på att polis, utbildningsförvaltning och socialförvaltning i staden arbetar strukturerat med utbildning och handlingsplaner på ett antal pilotskolor.

Förvaltningens intention är att fortsätta arbetet med att nå och att verka tillsammans med föräldrar, via flera kanaler och tillvägagångssätt. Förvaltningen planerar att göra en ytterligare undersökning om kunskap och attityd till cannabis, bland föräldragrupper som inte nåts via fokusgruppsundersökningen. Förvaltningen planerar genomföra en eller två nya kampanjer om cannabis och andra droger under året. Den ena ställs om möjligt digitalt till föräldrar till elever i gymnasiets årskurs ett och två. Den andra sänds postalt till elever i årskurs sju till nio och till deras föräldrar, i ett gemensamt material.

Vid Maria ungdom har inflödet av ungdomar med familjer som söker stöd och behandling, framför allt med anledning av

cannabisanvändning, varit stort under årets senare del. Särskilda medel har avsatts till MU för att möjliggöra MU:s fortsatta externa informations- och utbildningsarbete, särskilt riktat till föräldrar och yrkesverksamma. Det blir viktigt att ha beredskap för att flera ungdomar som använder cannabis upptäcks tidigt och därmed tillsammans med sina föräldrar önskar och behöver snabb tillgång till stöd och behandling.

Bilagor

1. Rapport: "Fokusgruppsundersökning med föräldrar"
2. Rapport: "5 frågor om cannabis"
3. Rapport: "Olovlig frånvaro bland elever i årskurs 9 och gymnasiet år 2"